

Sumari

Pròleg	
David Bondia	9
Introducció	17
Entrevistes	
Olga Tubau	39
Vidal Aragonès	71
Xavier Melero	99
Pastora Filigrana	125
Benet Salellas	153
Pau Molins	181
Jone Goirizelaia	205
Simeó Miquel	233
Gonzalo Boye	259

Pròleg

Voler obrir el meló sobre l'estat de la justícia a casa nostra, i no solament sobre un tema en concret sinó amb una visió de conjunt, és una tasca força agosarada que pocs periodistes s'han aventurat a abordar. En Domènec Subirà ha fet un pas endavant en aquest sentit. En aquest llibre ha pretès que un conjunt d'advocades i advocats, sense embuts ni enganys, donin el seu punt de vista sobre les febleses i debilitats d'això que anomenem justícia. I, de retruc, ha aconseguit que no només es quedin en la crítica sinó també que no defugin el repte de fer propostes constructives. Són nou advocades i advocats de reconegut prestigi que dialoguen amb el Domènec, sense ambigüitats, sobre la major part dels —grans i petits— temes judicials que ens amoïnen en certa mesura a tothom.

Ja veureu que són moltes les bondats d'aquest llibre d'entrevistes però, com a lectores i lectors, segur que valorareu molt positivament el fet que l'autor hagi assolit crear una atmosfera discursiva que, malgrat saber d'antuvi que són entrevistes fetes individualment, en diferents dies i llocs, es poden llegir com si fos el resultat d'haver estat en un col·loqui presencial, en una mateixa sala de reunions, en què hi ha interacció entre les diferents veus interpel·lades.

També hem de destacar, tal com ho aconsegueix fer en Domènec, la necessitat de connectar el periodisme

amb el dret per fer arribar determinats discursos i arguments a tota la ciutadania; per facilitar l'apropament del dret i la seva anàlisi a més sectors socials; i, en el fons, reivindicar el paper del periodisme com a eina pedagògica per fer arribar la justícia i les seves possibles virtuts allí on els juristes no podem o no sabem arribar. El Domènec periodista fa que les persones entrevistades, des de la seva visió i des de la seva ideologia, pensin com a juristes però que parlin com parla la gent del carrer.

Dit d'una altra manera, l'entrevistador té clar que si dues persones expertes parlen entre elles en un llenguatge especialitzat no és obscur, sinó tècnic i precís; però si li parlen en el seu argot professional a un periodista o a un ciutadà, en el fons, el que pretenen es fer prevaldre el seu estatus de poder en l'àmbit en què es mouen, en la seva zona de confort. Per això, una de les moltes virtuts d'aquest llibre d'entrevistes és el llenguatge proper i col·loquial que s'utilitza, però sense perdre, en cap cas, el rigor en les afirmacions i plantejaments que es fan.

No és només una claredat del llenguatge de caràcter conjuntural —per aquest llibre—, sinó que també és una reivindicació de caràcter estructural sobre l'acció de la justícia. Aquest és, alhora, un dels grans temes sobre el que reflexionen totes les persones entrevistades: com és que els i les juristes utilitzem un llenguatge, un argot, difícil de comprendre per part de la ciutadania. Fet que queda reflectit en tot l'itinerari jurisdiccional i, evidentment, en les sentències. Des d'una visió social del dret, allunyada del pur positivisme, seria necessari reclamar el dret de la ciutadania a entendre atès que, en un món cada cop més complex, la claredat és poder i aquest poder ha de recaure en el conjunt de la ciutadania i no solament en certes elits i en els òrgans jutjadors.

És més, una Administració de justícia sotmesa al principi de legalitat no solament hauria de complir amb les seves obligacions de fer-se entendre, sinó que, altrament, hauria d'utilitzar el llenguatge i la informació transmesa com un element per fer pedagogia i fer-se càrrec que el dret no és només la sanció, sinó que la funció bàsica del dret és la regulació del comportament social. D'aquesta manera, hauríem de considerar que una justícia moderna és una justícia que la ciutadania és capaç d'entendre i això passa per una adaptació del llenguatge jurídic que trenqui els murs que la separen de la ciutadania. És a dir, no oblidar que ciutadania i justícia són un binomi inseparable.

Aquest és el llenguatge, proper i gens elitista, emprat per tractar temes de gran transcendència mediàtica com poden ser la *politització de la justícia* i la judicialització de la política, però també aspectes de menys impacte en els mitjans de comunicació però que són molt importants per tal de construir una altra justícia que tingui més en compte la justícia social. És aquesta politització de la justícia la que ens ha portat a l'atzucac actual en dos temes concrets. D'una banda, la renovació de la composició del Consell General del Poder Judicial, que molt bé analitza el Domènec Subirà en la seva introducció i molt encertadament qüestionen gairebé totes les persones entrevistades, posant també de manifest el perill que implicaria deixar només en mans de jutges i jutgesses les decisions sobre la seva cúpula dirigent. I, d'una altra, el rol actual d'una Audiència Nacional, hereva del Tribunal d'Ordre Públic, que va implementar-se per fer front a una situació concreta i un context específic i que ha acabat ampliant les seves competències *ad gustum* per tal de justificar la seva existència.

Quant a la *judicialització de la política*, també hi ha referències explícites a la sentència del procés; sentència que no oblidem que justifica gran part del seu ar-

gumentari en l'afirmació que "fora de l'Estat de Dret no hi ha democràcia" i tot el que això implica. Les persones entrevistades parlen sense subterfugis de totes les possibles irregularitats substantives i processals que es poden haver produït (tipus penal de sedició i rebel·lió, fragmentació de la causa en diverses instàncies, competència del Tribunal Suprem, anàlisi de les proves presentades, falta d'argumentació, etc.). Com a reflexió final sobre aquesta sentència quasi totes i tots aboquen (malgrat que una té més confiança en el Tribunal de Justícia de la Unió Europea) que la solució passa pel Tribunal Europeu de Drets Humans. Possiblement així serà, però no hauríem mai de perdre de vista que el paper d'aquesta instància internacional és el de ser fiscalitzadora i, en alguns casos, correctora d'un deficient funcionament de les instàncies internes. És a dir, si en molts casos i, en concret en aquesta sentència sobre el procés, les jurisdiccions internes haguessin aplicat bé la jurisprudència d'Estrasburg existent sobre la matèria el resultat hagués estat ben diferent.

L'entrevistador també es fa ressò de temes de menys transcendència mediàtica, com poden ser la corrupció, la incorporació de la perspectiva de gènere en el món de la justícia, algunes reformes de caràcter processal en curs, la lluita contra els discursos d'odi i la necessària tipificació dels delictes d'odi (sense abusar de la seva utilització per tal de justificar restriccions a d'altres drets), les desigualtats de poder adquisitiu i la seva repercussió en el món judicial, la falta d'igualtat d'armes entre empresaris i treballadors davant de la justícia, entre d'altres.

Així, per exemple, pel que fa a la corrupció no s'ignora el debat sobre la seva relació amb la justícia i com les seves diverses modalitats afecten les bases de l'Estat de dret. És un dels més seriosos obstacles per a consolidar un sistema democràtic. La corrupció és una manera d'actuar, un instrument i una eina que permet assolir

determinats objectius altrament inabastables o més costosos i, malgrat els intents, el nostre sistema judicial no ha estat capaç d'eliminar-ne l'existència. Així doncs, combatre judicialment la corrupció és encara un dels reptes pendents per tal d'enfortir la institucionalitat i l'Estat de dret i evitar que la corrupció es transformi en un fenomen estructural consolidat.

També apareix, expressament i implícitament en diverses entrevistes, un tema de futur sobre el qual ens caldrà reflexionar molt: la incorporació de la perspectiva interseccional en l'àmbit del dret. Aquesta interseccionalitat implica una manera d'entendre i d'analitzar la complexitat del món, de les persones i de les experiències humanes. Ens ha costat, però cada cop tenim més clar que els fets i les circumstàncies de la vida social i política i l'individu rarament es poden entendre determinades per un únic factor. En general estan configurades per molts factors i formes diverses que s'influencien mútuament. Això que coneixem com a perspectiva interseccional és una eina analítica que ofereix a les persones un millor accés a la complexitat del món i de si mateixes. Aquesta interseccionalitat traslladada al món de la justícia es pot vehicular mitjançant la necessària aplicació del principi d'equitat. L'equitat hauria de servir per corregir l'aplicació d'una norma general i abstracta a un cas en què, sense fer cap tipus de distinció, resultaria contrari a l'ideal de la justícia. L'equitat s'ha d'entendre com el criteri de justícia que pren en consideració no només el sistema jurídic, sinó també les particularitats del cas i que tracta de donar-li una solució amb un sentit moral i humà més que estrictament legal. Es tracta de separar la lletra de la llei per passar a centrar-se en el seu esperit.

I això ens porta a reflexionar sobre la necessitat d'aplicar el criteri de l'equitat davant de situacions desiguals ja que si bé tractar de manera desigual persones que es troben en peu d'igualtat és discriminatori (discrim-

minació directa), també ho és tractar de manera igual persones que no estan en igualtat (discriminació indirecta o estructural). Dit amb d'altres paraules, de la mateixa manera que si dues persones tenen una mateixa dolència, el metge o metgessa els receptarà un tractament diferent adaptat a les seves circumstàncies i aquesta decisió no es qüestionaria; hauríem de ser capaces de qüestionar igualment una aplicació uniforme de la norma legal que no tingui en compte les circumstàncies personals. Això se'n diu equitat, i hauria de ser, entre d'altres, una de les gran aportacions de la interseccionalitat al món de dret. Però no es pot fer només des d'un plànol teòric, tancats en un despatx estudiant les normes, sinó que implica sobretot una percepció directa de com "es viuen" les normes, com la ciutadania les entén i com condicionen o no el seu comportament i la seva vida.

I això és difícil de fer des d'un sistema d'oposicions per accedir a la judicatura basat en la memorística, que implica saber-se de memòria la normativa. Més que memoritzar les normes (com s'ha prioritzat en el nostre sistema opositor) seria molt més eficient conèixer la realitat social, la vida del carrer, per poder adaptar i interpretar les normatives a les situacions particulars. Com es destaca en gran part de les entrevistes, un dels problemes de la composició de la nostra estructura jurisdiccional és que moltes vegades ens trobem amb jutges i jutgesses, que provenen de les elits socials, que han guanyat una oposició, però que desconeixen les realitats socials i el funcionament de la societat.

Com podreu apreciar, són només quatre pinzellades de tots els grans debats que el Domènec ha generat en el desenvolupament d'aquestes nou entrevistes. Debats oberts, rics, de lectura amena, amb crítiques i propostes que posen de manifest, d'una banda, la necessitat que juristes i periodistes treballem plegats per tal de fer una pedagogia transformadora del dret i de la justícia i,

d'una altra, l'acollida d'aquest llibre com un important referent per les lluites que reivindiquen que "un altre dret i una altra justícia són possibles".

David Bondia Garcia

Expresident de l'Institut de Drets Humans de Catalunya
Síndic de Greuges de Barcelona

Introducció

Disseccionar la justícia espanyola en tota la seva amplitud em semblava una tasca inabastable, amb franquesa, però preguntar sobre el tema a aquella gent que cada dia hi treballa, que cada dia la treballa, ja em semblava més assequible i sobretot molt més interessant.

Per tant, aquest llibre no pretén fer una radiografia exhaustiva de tot el sistema judicial ni un estat de la qüestió de cadascuna de les branques del dret.

Diu Pau Molins a la seva entrevista que “el que ha passat aquests últims anys ha estat una bogeria i els ciutadans s’han vist impel·lits a opinar necessàriament”, que “mai hi havia hagut tal nivell d’informació al voltant de la justícia com ara” i que creu que és positiu.

Coincideixo amb ell, és positiu sí, però l’allau d’informació també ha generat uns grans debats que, al seu torn, no sempre han conclòs amb certeses sinó que, sovint, han deixat dubtes i han fet saltar moltes preguntes. Interrogants de tot calibre, alguns més tècnics, altres de perspectiva històrica i política i altres que tenen a veure més amb l’essència del dret, o almenys amb la humil idea que jo tenia del que era el dret —jo, i espero que molts altres amb qui pugui compartir les preguntes i respostes aquí aplegades. I subratllo la referència al dret perquè un punt de partida a tenir en compte en qualsevol reflexió o

debat ens el deixa molt clar el veterà Simeó Miquel quan recorda que "lleï, dret i justícia són coses diferents. Poden coincidir i l'ideal seria que fossin el mateix, però no ho són". Lliçó clara que es complica quan ens fa notar que la nostra tradició jurídica distingeix entre "lleis justes i lleis injustes": sorgeixen ja aquí unes quantes preguntes, i afegeix que "sant Tomàs i els seus contemporanis deien que tenim no el dret sinó l'obligació de rebel·lar-nos contra les lleis injustes". És només un debat teòric, acadèmic segurament, però tornen a sorgir preguntes, i més si algú vol discutir realitats molt recents.

Tanmateix, a les nou converses que trobareu aquí, la idea no és parlar només del procés sobiranista, però sí que és una de les qüestions que posem sobre la taula perquè la investigació i el judici dels líders independentistes han revifat, i molt, la discussió sobre el sistema de justícia que tenim. D'aquí n'ha sortit la proposta de revisar el delictes de sedició en el Codi Penal. D'aquí n'ha sortit també, en part, l'objectiu de reformular la LECrim, la llei d'enjudiciament criminal que, entre altres coses, planteja impedir que els partits polítics puguin personar-se en un procés com a acusació popular, el paper que va fer Vox en aquest cas i que descriu Benet Salellas en la seva entrevista. Curiosament, hi ha consens entre els entrevistats a favor d'aquest canvi.

Però no van ser només aquests els dubtes que va deixar la sentència i el judici del Suprem sotmès a l'escrutini de tothom amb la retransmissió en directe. ¿Quanta gent no es va quedar amb el dubte de si es podien o no es podien mostrar els vídeos de les càrregues policials quan s'interrogava els testimonis? ¿Quants no es van quedar amb el dubte de si la presó preventiva estava justificada? ¿O de si el judici s'hauria d'haver fet al Tribunal Superior de Justícia de Catalunya? I com ens poden explicar que dos anys després el Consell d'Europa, per 70 vots a favor, 28 en contra i 12 abstencions, aprovi un informe que

demana indultar o alliberar els presos de l'1-O, retirar les euroordres i les acusacions a funcionaris de baix rang i, entre altres coses, critica que les declaracions dels polítics durant els seus mandats democràtics fossin motiu d'acusació? ¿Ens hem de quedar amb la reacció, publicada al diari *El Mundo*, de fonts del Suprem que donen per fet que la batalla judicial a Europa està perduda? ¿Ho atribueixen a errors estratègics posteriors i aliens al judici, però no hi ha cap autocrítica a com s'ha instruït el cas o a com s'ha fonamentat la sentència malgrat l'esmena que suposa l'informe?

O en el cas del judici de l'Audiència Nacional a la cúpula dels Mossos d'Esquadra, ¿quanta gent no es va sorprendre amb un procediment que comença amb la fiscalia acusant de rebel·lió i acaba en no res? ¿Quanta gent no es va quedar amb dubtes quan, sessió rere sessió, els fiscals gairebé ni van interrogar, ni s'hi van referir, el secretari general d'Interior i el director de la policia malgrat que, com Traperó, s'enfrontaven a una pena d'onze anys de presó?

I assenyalo punts com aquests per no entrar en detalls de la instrucció que potser no eren tan a la vista de tothom.

El cas és que els tribunals es justificaven d'una manera, però fora de la sala no hi havia gens de consens entre juristes, jutges, advocats i acadèmics. Uns defensaven que això o allò sí que s'ajustava a dret i altres hi veien una vulneració claríssima de drets en una discrepància tan gran que als llecs en la matèria els podia semblar difícil d'encaixar en el que la teoria diu que és el marge d'interpretació del dret o de les lleis. ¿Tant marge d'interpretació hi ha?, preguntava algú.

Olga Tubau assenyalava que "la premissa del Codi Penal és que la interpretació ha de ser restrictiva", però

també reconeix que a l'hora d'aplicar-ho "el marge de discrecionalitat és enorme", per concloure que la funció del legislador és molt difícil. Legislar és difícil i aplicar la llei és complex, sens dubte, però també caldria analitzar altres factors, com el que apunta Xavier Melero sobre l'Audiència Nacional, on hi veu una "cultura judicial pròpia", "un òrgan bastant policial" —considera— amb sentències que diuen que el tribunal té els seus propis "usos i costums". Potser com els que denuncia Jone Goirizelaia, que l'Audiència Nacional pugui instruir procediments en secret, sense donar cap informació a la part imputada.

De fet, aquest repartiment de responsabilitats entre el poder judicial i el legislador plana sobre totes les converses perquè sovint parlem de justícia pensant només en els tribunals, però, al capdavant, les lleis surten del cos legislatiu, i per tant de la voluntat política, un determinant que ha estat al·ludit més d'una vegada pels entrevistats.

És el poder legislatiu qui havia de promoure la llei orgànica de garantia integral de la llibertat sexual, la llei del "només sí és sí"; és el poder legislatiu qui ha de revisar el dret a la llibertat d'expressió, qui ha de despenalitzar les injúries a la corona o qui ha hagut de promulgar una nova llei hipotecària que garantis la protecció dels usuaris —lleï que, això sí, va arribar tres anys més tard del que havia ordenat la Unió Europea. Tots aquests canvis, però, s'han plantejat arran de casos conflictius amb un fort ressò mediàtic com el del procés sobiranista, el de La Manada, el dels titellaires de Madrid, el de Valtònyc o el de Hasél, o les denúncies d'hipoteques abusives, per mencionar només alguns casos recents. I, novament, un es fa preguntes, com si és aquesta la millor manera de revisar i millorar les normes, que primer calgui que algú perdi els seus drets per adonar-nos que cal canviar-les.

I, finalment, una altra responsabilitat del Congrés fonamental en l'organització de la justícia: la designació

del Consell General del Poder Judicial, potser la principal qüestió que hem volgut abordar en aquest llibre.

En el moment que acabem aquesta introducció fa més de mil dies, més de tres anys, que el mandat d'aquest Consell està caducat i que no es renova perquè un partit polític no ho vol i perquè aquest partit, a l'oposició, i el partit de govern són incapaços de posar-se d'acord per desencallar-ho. ¿Ens imaginem què passaria si tinguéssim un executiu, de l'estat o d'una comunitat, prorrogant el seu mandat sense eleccions durant més de tres anys sense cap raó objectiva?

El primer govern de Mariano Rajoy es va prorrogar un any després de les eleccions, però per manca de consens per a la investidura. En el cas del poder judicial, el bloqueig es produeix perquè un partit, el PP, es nega a acceptar els candidats proposats per l'altre partit, el PSOE, amb l'argument que alguns dels noms els ha proposat Unides Podem, de manera legítima segons la pròpia llei orgànica del poder judicial. Davant de l'atzucac, el PSOE fa una proposta per canviar les majories d'elecció i, en resposta, el PP reconverteix el discurs i esgrimeix que, a favor d'una més gran transparència, la designació dels membres del CGPJ l'han de fer els mateixos jutges. Una proposta unilateral de canviar les regles del joc constitucionals oportuna quan, segons coincideixen la majoria dels experts a qui hem consultat, la majoria dels components de la classe judicial és de tendència ideològica conservadora.

Tanmateix, obert el debat, sobressurten dos interrogants: ¿per què aquest conflicte acaba sent només cosa de dos? ¿l quina és la manera més democràtica, independent i legítima per designar els integrants d'aquest poder?

La Constitució estableix que el Consell General del Poder Judicial estarà integrat pel President del Tribunal

Suprem, que el presidirà, i per vint membres. D'aquests, quatre es designaran a proposta del Congrés i quatre més, del Senat, escollits entre advocats i juristes experimentats i reconeguts. Els altres dotze es triaran entre jutges i magistrats de totes les categories judicials en els termes que estableixi la Llei orgànica.

A partir d'aquí —i aquest procés queda molt ben definit a les entrevistes— la Llei Orgànica del Poder Judicial de 1980 establia que els vocals del Consell General de procedència judicial —els dotze que hem dit abans— serien escollits per tots els jutges i magistrats que estiguessin en servei actiu.

La fórmula no va resultar. Com explica Vidal Aragonès, malgrat la Transició, a l'alta magistratura, a l'alt funcionariat o al capdamunt de l'exèrcit i la policia es van moure poques coses. Jone Goirizelaia recorda que quan l'Audiència Nacional va començar a funcionar, alguns dels alts funcionaris que hi havia venien directament del Tribunal d'Ordre Públic, simplement s'havien traslladat d'un lloc a l'altre. I Simeó Miquel hi posa perspectiva: "sempre he tingut aquesta idea que ens pensàvem que la ruptura seria més forta, inclús violenta, i en canvi després vam veure que no i vam acabar pensant que tampoc estava tan malament. I no vam fer res. Me n'acuso molt".

Sorgeix aquí el debat dels últims anys sobre el benefici i el cost de la Transició, fins avui considerada mòdica i que durant molt temps gairebé ningú va qüestionar. Ignacio Escolar, un dels periodistes que més ha estudiat l'evolució de la justícia espanyola, considera que "probablement hauria estat millor depurar aquella judicatura per a construir una democràcia millor".

L'executiu reformador de Felipe González va topar amb els jutges procedents del franquisme més d'una vegada i amb la Llei orgànica del poder judicial del 1985 es

va girar la truita: ara serien les Corts les que escollirien els vocals del Consell, amb la idea que els partits polítics eren més progressistes que la magistratura i repercutiria en un canvi d'orientació del poder judicial.

L'actual llei orgànica del poder judicial, en el seu article 567 estableix que "els vint vocals del Consell General del Poder Judicial seran designats per les Corts Generals de la manera establerta a la Constitució" i a la mateixa llei. "Cadascuna de les cambres elegirà, per majoria de tres cinquenes parts dels seus membres, deu vocals, quatre entre juristes de reconeguda competència amb més de quinze anys d'exercici en la seva professió i sis corresponents al torn judicial".

S'entén que la fórmula busca una representativitat de tota la Cambra però, al final, com coincideixen totes les persones entrevistades, el mètode s'ha pervertit i el bipartidisme que tants anys ha imperat a l'executiu ha determinat també el govern de la justícia. No els calia que cap altre partit hi digués res, PP i PSOE ho negociaven i es donaven el vistiplau. Molins parla de repartiment de quotes, Melero parla de colonització d'una institució que hauria de ser independent.

I davant de tot això, més preguntes. ¿No hi ha hagut protestes de la resta de formacions parlamentàries? ¿No hi ha hagut iniciatives per part dels altres partits perquè la designació del Consell fos més plural? ¿El PNB o CiU, tantes vegades clau per a la governabilitat, no van condicionar mai els seus suports al fet que els vocals escollits representessin més sensibilitats polítiques o al fet que hi hagués més transparència i menys partidisme en l'elecció per garantir la independència de la institució? Molt poques vegades van aconseguir l'elecció de candidats propis i en la resta de casos s'hi suposa un vistiplau implícit? Goirizelaia aventura que "pensant malament, potser ells tampoc estaven tan incòmodes amb aquest

sistema i s'han assegurat parcel·les de poder en altres àmbits, com l'econòmic, que els semblaven més interessants”.

Aquest funcionament ha estat així fins que el PP, per por a perdre la seva palanca de poder a les altes instàncies judicials s'ha negat a la renovació. La filtració a través del portaveu popular al Senat Ignacio Cosidó el 2018 és una de les proves més clares del funcionament descrit. Primer es va saber que el PP havia posat com a condició per renovar el Consell que el magistrat Manuel Marchena en fos el president i el PSOE hi havia accedit. Segons algunes fonts, el moviment va molestar la judicatura tot i que, més o menys, sempre s'havia fet així, però d'una manera discreta, que no evidenciava tan obertament com menyspreaven del tot la norma que diu que el president del poder judicial l'han d'escollir els vocals del Consell. Després es va publicar el whatsapp on Cosidó venia a dir que amb Marchena de president seguirien controlant la sala segona del Suprem d'amagat. Alguns diaris, citant fonts judicials, asseguraven que el comentari havia indignat Marchena. Però més enllà de Marchena i la seva filiació, l'important aquí és la concepció del poder judicial, perquè es demostrava que tenia un alt càrrec del PP: si Cosidó escrivia això era perquè ell realment creia que la cosa podia funcionar així.

I costa no creure-ho quan es fa una radiografia dels actuals integrants del Consell i les seves biografies. Dels vint-i-un que són, dotze serien del sector conservador, proposats pel PP, i, a més, el vot del president en cas d'empat val el doble. Per tant, majoria còmoda perquè Carlos Lesmes, el president, no hagi de negociar cap nomenament. Tot i així, aquest marge de maniobra encara es va blindar més amb la reforma promoguda el 2013 pel ministre Alberto Ruiz-Gallardón, que va crear una comissió permanent per agilitar la presa de decisions importants. La integren set dels vint-i-un vocals i els designa el

mateix president del Consell, en aquest cas Carlos Lesmes, que veu incrementat el seu poder.

El PSOE, per la seva banda, sigui per complir amb el seu soci de govern, sigui pel temor a la creixent judicialització de la vida política que promovia el PP, reclamava la renovació, però no demanava pas una revisió dels fonaments del sistema.

Tot i les evidències del que ha estat passant i malgrat que és un dels tres poders de l'Estat —aquella divisió de Montesquieu que sembla sagrada, segons l'Acadèmia—, ningú no ha fet grans escarafalls, ni en l'àmbit polític, ni en l'àmbit social, ni tampoc gaire entre la mateixa judicatura. Més preguntes per als nostres entrevistats. Resposta de Tubau: “a mi no em sorprèn, perquè tampoc hi ha manifestacions respecte a la degradació que vivim des de ja fa anys al Congrés dels Diputats. Ens hem acostumat d'una manera lamentablement dòcil a presenciar retrets i insults, no hi ha debat real sobre el fons i tampoc ens hem llançat al carrer per dir que tota aquesta gent no ens representa”

Tanmateix, mentre sumem una nova guerra de retrets polítics, sí que s'ha obert camí un tímid debat. Abans que algunes associacions judicials carreguessin contra el PSOE i la seva proposta de canviar les majories necessàries per nomenar el CGPJ, i abans que Jutges i Jutgesses per la Democràcia iniciés la seva campanya de recollida de firmes per a la renovació del Consell, les quatre principals agrupacions, etiquetades de progressistes o de conservadores, havien consensuat un manifest de catorze propostes per a la millora de la justícia. Data de l'octubre del 2019 i fins ara no hi ha hagut cap resposta ni aproximació per part del Govern espanyol.

El primer capítol demana reforçar la independència judicial, és a dir, els mateixos jutges demanen que el seu

òrgan de govern sigui més independent i llancen la proposta que siguin els jutges i les jutgesses els qui elegeixin els vocals de procedència judicial del Consell, i que el seu funcionament deixi de ser presidencialista perquè passi a ser col·legiat.

Hom creuria que el fet que sigui una proposta plural i consensuada i que vingui dels mateixos professionals és una bona garantia, però el raonament és massa simple per als nostres interlocutors. Melero considera que estaríem igual perquè les associacions judicials no s'escapen tampoc d'una certa filiació política, els partits polítics les han "fagocitat". Salellas titlla d'hipòcrita aquesta posició d'algunes associacions i exigeix als jutges que exemplifiquin la seva independència abans de reconèixer-los el dret a triar els seus òrgans de direcció, i Pau Molins reflexiona que aquesta tria que han de fer dels mateixos jutges, com diu el PP, es presenta com una solució ideològicament tècnica i neutra quan en el fons no és cert, sinó que, a banda de ser poc democràtica, seria clarament favorable als plantejaments conservadors.

Melero defensa un sorteig objectiu entre magistrats amb mèrits acreditats. Salellas segueix defensant un control polític tot i que no l'actual sistema i Vidal Aragonès, acceptant que no es troba en la democràcia real que ell voldria, també defensa que siguin els partits els que determinin el Consell, però amb un criteri que inclogui també els altres partits estatals, cosa que milloraria la legitimitat democràtica. Per a Molins els partits són, també, els més legítims però a la pràctica han pervertit la fórmula i l'han convertit en una partitocràcia, una mostra de la manera de fer política basada en la confrontació constant. A manca de solucions màgiques, reclama sentit institucional a la part que designa i a la part designada. Per guanyar en transparència, Goirizelaia proposa una opció intermèdia: que els candidats exposessin el seu programa d'actuació i la població, o el Congrés, votés. Un

pas més enllà, Gonzalo Boye acaba plantejant que siguin els ciutadans els qui escullin els jutges, els quals, així, sens dubte, tindrien tota la legitimitat.

I enmig d'aquestes converses sobresurt Miquel Si-meó, que justament era un dels candidats d'Unides Podem a les vocalies del Consell: és contrari al fet que els jutges s'autogovernin i considera urgent que el poder judicial s'obri al món fins al punt que els qui el governin no necessàriament hagin de ser tots del món del dret i de la justícia. Ara bé, formulat el desig, també reconeix que mai no va pensar que la seva candidatura li permetés arribar a canviar res.

Arribats a aquest punt, és inevitable constatar que alguna cosa no rutlla prou bé a l'òrgan que governa la justícia de l'Estat i que ara mateix no sembla que cap proposta de canvi aconsegueixi un consens, però, com apuntàvem abans, tampoc no sembla que generi grans daltabaixos ni preocupacions. Per a mi, però, compartir la reflexió que poguessin fer aquests nou advocats entrevistats era una oportunitat que calia aprofitar perquè en el seu dia a dia poden comprovar millor que ningú fins on arriben els efectes de la politització de la cúpula judicial. Perquè el problema pot tenir una altra cara.

La necessitat de tenir un poder judicial més independent i democràtic es fa més urgent quan s'entén l'enorme poder que té sobre la resta del cos judicial i la repercussió que tenen les seves decisions.

D'acord amb la Constitució i les lleis orgàniques, d'entrada, els vocals del Consell trien el seu president, que és també el president del Suprem, però és que també és aquest Consell qui proposa els magistrats del Suprem i els presidents de tribunals i sales, cosa que vol dir els caps de l'Audiència Nacional i dels tribunals superiors de justícia autonòmics. Finalment, també té la potestat

de designar dos dels dotze membres del Tribunal Constitucional.

A més, al seu web llegim que entre les seves funcions hi ha les de regular els ascensos de jutges i magistrats, decidir sobre llicències, permisos, prohibicions i incompatibilitats. O sigui, que és qui reparteix premis i càstigs, qui decideix qui puja i qui baixa a l'escalafó de la judicatura.

I tot això pren encara una altra dimensió si pensem que aquestes altes instàncies són les que estan facultades per processar les persones aforades, els representants polítics.

Ara bé, no tothom està d'acord que les conseqüències del que passa a la direcció es tradueixin linealment a les sales dels tribunals. Per exemple, per a Vidal Aragonès, referint-se a les promocions judicials: "ara, si fas determinades sentències ja saps que no accedeixes a determinats nivells de la jerarquia". Olga Tubau no comparteix del tot "el plantejament que passa per dir que si hi ha un jutge d'un sector o un altre, forçosament això el portarà davant de determinats procediments". Melero descriu l'Audiència Nacional com "una agència de col·locació per jutges amb ambicions", però també adverteix que "qui es pensi que les sentències (del procés sobiranista) li haurien anat millor al Tribunal Superior de Justícia de Catalunya que a l'Audiència està fent un acte de voluntarisme" que no comparteixo.

En qualsevol cas, entès com es vertebra el sistema judicial, el que trobo inquietant és llegir el manifest dels jutges esmentat abans, un altre punt del capítol on reclamen més independència.

Que les quatre principals associacions judicials, fent referència als nomenaments d'alts càrrecs judicials, demanin que es facin a través d'un procés transparent, amb

critèris objectius basats en el mèrit i la capacitat i amb igualtat de gènere, vol dir que troben que actualment no es fa així.

I encara exigeixen més joc net: que es justifiqui que els mèrits de la persona designada no només són bons, sinó que són millors que els de les altres candidatures, que es limitin els mandats i que els magistrats del Suprem i presidents de tribunals superiors de justícia es nomenin per votació d'una majoria qualificada, tal com es feia abans de la reforma Gallardón del 2013, que ho va rebaixar a majoria simple. Els jutges, en definitiva, demanen més consens en els nomenaments.

Tubau recorda l'últim esglaó: "el Suprem té la funció de ser l'última instància que revisa sentències en matèria penal, per tant té una funció d'unificació de doctrina jurisprudencial"; dit d'una altra manera, és qui marca com els altres tribunals han d'interpretar el dret penal, un factor cabdal que els advocats coneixen bé. Tant és així que Gonzalo Boye en té la seva pròpia visió: "hi ha una cosa que es diu el "ple no jurisdiccional" del Tribunal Suprem —la reunió on tots els magistrats d'una sala acorden unes conclusions per a unificar la doctrina en una determinada qüestió— que emet criteris interpretatius per a tots els jutges d'Espanya. No hi ha cap norma que creï aquest ple i, segons el meu parer, és una reunió d'amics en què determinen que l'article tal s'interpretarà de tal forma. Però a vegades aquesta interpretació és com tornar a reescriure la norma", una funció que només correspondria al Parlament i que per tant revifa el temor a un conflicte entre poders: un executiu presidit pel PSOE i un CGPJ presidit per un exalt càrrec del PP de l'època de José María Aznar.

Fins aquí, m'hauran de reconèixer que tot això permet abocar inquietuds, dubtes i qüestions sobre el rigor de la institució. Que provoquen temor titulars de premsa

que expliquen com un CGPJ en funcions, amb una legitimitat qüestionable, doncs, ha nomenat quaranta-sis càrrecs, la majoria afins a Lesmes i el PP, i pot condicionar la justícia per als pròxims vint anys. I llegint això, el cas no és si Lesmes és del PP o no, la qüestió és que amb el sistema judicial que s'ha construït la notícia és creïble, el que descrivim passa i pot passar, tant amb el PP com amb el PSOE, com amb un altre partit que aconseguís la majoria. El problema ara ja no és qui, és com, com els mecanismes de control, d'equilibris, de frens i de garanties han saltat pels aires i han pervertit la missió del poder judicial.

Mentrestant, però, ens queda el consol de la reflexió de les persones entrevistades, per exemple sobre la legitimitat i la legalitat d'aquestes portes giratòries entre partits i institucions. Un dels últims testimonis l'hem tingut en el judici o la fiscalització del Tribunal de Comptes als exalts càrrecs catalans. El mateix Tribunal Suprem va alertar de la seva politització el 2013. Tot i que és un organisme administratiu que depèn de les Corts, i que hauria de ser paritari entre el PSOE i el PP, actualment està dominat pels conservadors, amb exministres o el germà de l'expresident José María Aznar. L'opacitat del seu funcionament va culminar quan el 2014 es va fer públic que de les set-centes persones que hi treballaven, almenys un centenar eren familiars dels consellers. Aquest tribunal no pertany al sistema judicial, no, però com s'ha vist ara en el cas català, la seva fiscalització pot tenir conseqüències punitives igualment greus.

Segons l'últim eurobaròmetre, Espanya és al sisè lloc per la cua de la Unió Europea pel que fa a l'opinió dels ciutadans sobre els seus tribunals. Només és més mal valorada a Hongria, Eslovàquia, Polònia, Bulgària i Itàlia. I el baròmetre anterior, el del 2020, tampoc animava a l'optimisme, Espanya només estava tres posicions més amunt.

Un 50% dels ciutadans espanyols tenen una percepció "força dolenta o molt dolenta" de la independència de tribunals i jutges. Ho atribueixen principalment a ingerències del govern o dels polítics, un 40%. Un 37,7% hi veuen pressions econòmiques i, atenció, un 28,5% en culpa el propi estatus dels jutges, el mateix sistema per no garantir-ne prou la independència. I encara un detall que queda fora de la nostra anàlisi però que és rellevant apuntar: el sector empresarial també posa Espanya en el sisè lloc per la cua en independència judicial. Rellevant perquè això significa que el país transmet una imatge d'inseguretat jurídica gens favorable a les inversions, al fet que s'hi instal·lin empreses o s'hi engageuin nous projectes.

És inevitable pensar que aquesta percepció té alguna cosa a veure amb el funcionament que intentem descriure. Tinguin o no tinguin totes les dades, encara que no coneguim a fons el sistema, la impressió que arriba a aquests ciutadans és aquesta. Algú va manllevar aquelles paraules del Cèsar sobre Pompeia per dir que la justícia no només ha de ser justa sinó que ho ha d'aparentar. ¿Si es trenca aquesta confiança, fins a quin punt no queda qüestionada la legitimitat de la institució? Pastora Filigrana explica com una cosa normal que la comunitat gitana no recorre als jutjats perquè no hi confia. ¿Acceptem també amb normalitat aquest eurobaròmetre?

La ciutadania ha perdut confiança, el govern dels jutges està caducat i el legislatiu està enrocat en l'intent de renovar-lo, immers en una guerra partidista amb el mateix poder judicial sovint com a soldat. En aquest escenari difícilment hi ha espai per a les reflexions que proposen moltes de les persones entrevistades, com Pastora Filigrana per exemple, que planteja un canvi del model judicial molt més profund que qüestiona fins i tot el nostre concepte de seguretat ciutadana. ¿Per què perseguim molt més els petits furts o el petit tràfic de droga i no tant

la contractació laboral il·legal o els lloguers irregulars i precaris?, es pregunta.

¿Hi ha espai per consensuar la incorporació de mètodes alternatius de resolució de conflictes com són la justícia restaurativa o la justícia transicional, que ja s'ha provat a Irlanda o a Sud-àfrica, i que rebaixaria el sentit tan punitiu del dret espanyol?, com apunta Jone Goirizelaia. Filigrana s'apunta a les alternatives defensant la mediació com un mètode contra la saturació dels jutjats en una societat, descriu ella, “cada vegada més infantilitzada i més incapaç de gestionar els seus problemes diaris”.

I aquest, coincideixen tots els entrevistats, és un altre dels grans problemes: el col·lapse de l'administració de justícia. Perquè els conflictes descrits fins ara els tenim a les altes instàncies judicials i per sota hi ha milers de jutges que cada dia fan la seva feina i que són els primers a topar amb la manca de mitjans. És un clàssic la imatge de despatxos judicials plens de carpetes apilades o la notícia recurrent que la majoria de països del Consell d'Europa tenen una ràtio de vint jutges per cada cent mil habitants mentre que a Espanya la mitjana se situa en 11,5 i a Catalunya són deu segons dades de la Generalitat d'aquest 2021. Però canviar això ja no és competència del poder judicial sinó del Govern espanyol. El CGPJ assignarà el jutge, el ministeri, el lletrat i el Govern català assumirà la plantilla, les instal·lacions i els recursos materials però sense deixar de denunciar que l'aportació de l'executiu central a la justícia catalana és un 10% per sota de la mitjana de la resta de l'Estat.

Mercè Caso, jutge degana de Barcelona, mentre insistia a demanar més jutjats socials aquests dos últims anys, ha advertit de l'efecte que pot tenir la pandèmia sobre una administració ja prou baldada: “si no prenem mesures arribarem a fixar judicis a tres o quatre anys”, un fet que —teòricament— podria constituir una vulneració de

drets, el dret a una justícia efectiva i que, com assenyala Vidal Aragonès, sovint es converteix en una càrrega més per als més vulnerables, els que, per exemple, han perdut ingressos en plena crisi. La degana Caso ha deixat clar que “tots haurem d’acceptar que algunes normes del joc hauran de canviar” i, per evitar el col·lapse, ha demanat un pacte d’estat mentre no hi hagi un canvi organitzatiu.

Simeó Miquel, només mirant al seu voltant ha constatat dues coses: a Lleida s’ha invertit molt més en la delegació d’Hisenda que en els jutjats, un factor que també feien notar a tot l’Estat Ignacio Escolar i Joan Bosch al seu llibre *El secuestro de la justicia*, quan comparaven el grau d’informatització de les dues administracions.

La segona observació de Miquel ve de la sorpresa que, un col·lega seu, a França, ha d’assistir a un judici un divendres a la tarda, cosa impensable a Espanya. Però, justament, Caso ja ha dit que la mesura d’obrir a la tarda o treballar a l’agost no es pot aplicar si primer no canvia la normativa.

Mercè Caso, en una entrevista a TV3 en plena pandèmia, el 2020, defensava que la gent té dret a una justícia de qualitat. Doncs bé, en la definició de les seves funcions, la millora de la qualitat de la justícia, partint del “dret fonamental a la tutela judicial efectiva” és una competència del mateix poder judicial enrocant que hem descrit. Garantir el dret de qualsevol ciutadà a defensar els seus interessos legítims i a no trobar-se en una situació d’indefensió si els seus drets són vulnerats és cosa del CGPJ, doncs. Això és la tutela efectiva. ¿I no forma part d’aquests drets que qualsevol dany o perjudici pugui ser restituït el més aviat possible i no haver d’esperar dos o tres anys per la lentitud de l’administració? Més preguntes per als nostres interlocutors en aquest llibre.

Una vegada més costa d'entendre que no es prioritzi la justícia, no solament com a tercer poder de l'Estat sinó com un servei públic essencial com també ho són la sanitat o l'educació.

O no costa tant d'entendre, diuen Aragonès o Salellas, si es té en compte la visió de classe històrica que "qui més pateix el col·lapse de la justícia són les classes populars i la gent més perjudicada pel sistema. El poder econòmic ja té els seus propis ressorts", conclou Salellas. Al capdavall, el mateix ministre de Justícia, que ja ha cessat, Juan Carlos Campo, en un debat organitzat per Europa Press a Sevilla el passat mes d'abril no tenia cap problema per dir que la justícia, des que ell ho recordava, de la seva època d'estudiant, sempre havia anat malament.

Una altra assignatura pendent és la bretxa que hi ha entre homes i dones en el sistema judicial. A la Unió Europea, Espanya és el tercer país que menys dones té a la judicatura, només un 20%. I com passa també en moltes empreses, com més amunt mirem en la cadena jeràrquica, menys dones hi trobem. Aquest és un factor que cal tenir en compte si parlem d'igualtat en l'àmbit professional. Si parlem de justícia equitativa com estableix la Constitució, la Llei Orgànica d'Igualtat efectiva, el Codi Civil i tractats internacionals com el Conveni d'Is-tambul, Filigrana ens fa notar com encara falta introduir la perspectiva de gènere a l'hora de jutjar, una eina que ajudaria a evitar que hi hagi dones que se senten revictimitzades pel fiscal o pel mateix jutge perquè els protocols, la redacció de les lleis o els hàbits dels tribunals i dels funcionaris sense aquesta perspectiva poden contribuir a la discriminació de la dona. L'Associació Catalana de Juristes Demòcrates, com moltes altres, considera ras i curt que no fer-ho és violència institucional.

La perspectiva de gènere hauria de formar part de la formació dels jutges i aquí també ens trobem amb uns

altres debats eternament ajornats, els de l'educació i la instrucció dels jutges. En recordo perfectament una mostra, en un cara a cara a *El Matí* de Catalunya Ràdio, l'any 2016, entre Gema Espinosa, aleshores directora de l'Escola Judicial, i l'exdirector de la mateixa institució, Pascual Ortuño, jutge i professor. Ella defensava les virtuts d'un mètode d'estudi basat sobretot en la memorística, ell advocava per reduir aquest esforç aprofitant les possibilitats de les noves tecnologies i potenciar molt més la pràctica i l'exercici sobre casos reals. La majoria de les persones aquí entrevistades, si no totes, coincideixen que cal revisar la formació dels que després hauran de dictar sentències. Critiquen el fet que l'actual formació obliga els estudiants a tancar-se durant anys —transcorren de quatre a sis anys abans que un jutge o un fiscal aconseguixi plaça— en un procés que els aliena de la convivència social quotidiana i els veta moltes experiències pròpies dels seus contemporanis i de la seva generació. Alguns dels interlocutors consideren, a més, que aquesta possibilitat de tancar-se només a estudiar, sense ingressos, no és a l'abast de tothom i les beques —com apunta Filigrana— són del tot insuficients. Segons aquesta tesi, aquest condicionant es converteix en un biaix de classe que contribueix al fet que el perfil majoritari de la classe judicial sigui conservador i, tot i reconèixer que no passa amb tots els jutges, sovint es tradueix en una manca d'empatia i un desconeixement de la realitat de les persones que compareixen davant seu. No és, repeteixo, una visió compartida exactament igual per tots els protagonistes d'aquest llibre però sí que em sembla interessant de tenir-ho en compte a l'hora d'analitzar, com proposa Filigrana, quina capacitat de visió crítica tenen els jutges sobre el sistema social i les regles del joc.

¿Però hi ha espai per obrir aquest debat i buscar millores quan justament és el qüestionat CGPJ el que "té la potestat de la selecció i formació dels jutges i magistrats"

i el que nomena el director de l'Escola Judicial i els seus professors?

Mentrestant, el que és un fet és que, dels 5.320 jutges i magistrats que hi ha, menys d'un 60% estan afiliats a una de les quatre principals associacions i només una quarta part dels afiliats ho estan a l'entitat de perfil progressista Jutges i Jutgesses per a la Democràcia. Les altres tres, amb més o menys matisos, són de tendència conservadora.

En el cas de Catalunya el debat inclou una altra dimensió que és la manca de vocacions judicials malgrat que hi hagi una segona seu de l'Escola Judicial a Barcelona, de manera que l'ús del català als tribunals o la temporalitat dels seus titulars segueixen sent uns problemes per resoldre, sobretot a les jurisdiccions comarcals.

Val la pena afegir a aquest debat la informació publicada pel *Diario.es* el passat mes d'agost en què denunciava el negoci instaurat per jutges i fiscals en actiu que cobren —i no poc— en diner negre per preparar i exercir de tutors dels opositors. Hi ha acadèmies, però la majoria opta per aquesta via per intentar aprovar els exàmens. Un argument més per als que defensen —opinions que llegireu— que la judicatura és un món tancat i endogàmic.

La introducció als temes abordats a les entrevistes es podria allargar si no fos que correria el risc de restar interès a continuar la lectura del llibre, però sí que voldria deixar clara la importància i la gravetat que per a mi té, després d'haver fet aquestes entrevistes, l'anquilosament del sistema judicial espanyol. I no només per la dificultat de renovar-ne les altes instàncies. El problema va des de la designació dels alts tribunals fins a la incapacitat de revisar la legislació, les normatives o els informes que, com ens fan notar Goirizelaia o Boye, en ple segle XXI encara parlen del "bon pare de família" o de persones

que “no tenen un treball reconegut”; qualificacions pràcticament estigmatitzants.

Ara bé, com he apuntat més amunt, parlem de justícia, però a l'hora de buscar responsabilitats de per què el sistema s'ha constituït així o de per què no es reforma, totes les persones entrevistades assenyalen la voluntat política com a última motivació o justificació. Per això, crec que és molt millor que ho llegiu de les opinions expressades en primera persona per les entrevistades. Nou advocats sí, i no jutges, perquè els que m'hauria agradat entrevistar, amb responsabilitat en la jerarquia, han declinat la invitació. Tanmateix, sobre moltes de les qüestions que hem posat sobre la taula s'hi han pronunciat les quatre principals associacions judicials i tant conservadors com progressistes demanen importants canvis en el Govern i en l'administració de la justícia. Sovint, però, aquestes manifestacions —com lamenten ells mateixos— han passat massa desapercebudes per al públic —un punt més que cal revisar— i crec que no han tingut el pes que mereixen en la construcció d'un pensament crític sobre el que passa al nostre entorn.

Les opinions que us proposo conèixer són d'advocats que, en algun cas, segurament ja les coneixereu, i que en tots els casos crec que tenen una trajectòria seriosa i coherent, una experiència real i diària i unes opinions per a mi altament valuoses perquè, almenys així m'ho ha semblat, venen de la reflexió personal i sincera.

Recordo una vegada en què un investigador en ciències socials em va criticar que els mitjans de comunicació només paràvem atenció als avenços de les ciències naturals. Hi he pensat sovint mentre preparava aquest llibre, en plena pandèmia. Amb la crisi per causa de la covid-19 el món, i el nostre país també, va reaccionar amb una anàlisi del problema tan immediata com va ser possible seguida d'un diagnòstic i la cerca d'una solució, la va-

cuna, malgrat que potser no sigui la definitiva. En el cas de l'anàlisi de la justícia, més pròpia de les ciències socials, el diagnòstic diria que ja fa molt que està fet però la solució —global i des dels fonaments— ni es veu a prop, ni hi ha pressa, ni s'intueix gaire voluntat per trobar-la.

Foto: ??

Olga Tubau

S'agraeix des del principi l'accessibilitat i l'amabilitat en l'atenció que dispensa Olga Tubau, que, si bé la meua experiència és curta, m'atreveixo a dir que és la mateixa tant si ets un nouvingut en el periodisme com si ets el més veterà dels reporters que fan tribunals. Una altra cosa serà la confiança, que, com tot, es guanya amb el temps; tanmateix, Tubau (1961) sempre és un exemple de discreció que aquí equival a professionalitat. I, a més, ni l'esquiva, ni enganya, ni ho posa entre línies, simplement et diu que del tema no en parlarà i prou. Mentre va durar el judici de l'1-O, el major Trapero i la intendent Teresa Laplana van ser hermètics i Tubau va parlar el punt just a la sortida de les vistes de l'Audiència Nacional.

Em rep al despatx, de sostres alts i materials sòlids, ple de marcs amb dibuixos, pintures i esboços arquitectònics, no em demana cap pressa i les seves respostes em fan pensar que deu ser un luxe tenir-la de professora, sobretot quan radiografia la classe política, una propina en l'anàlisi de la justícia, sense embuts però també sense concessions als pensaments únics.

És curiós com durant el judici a Trapero tothom es va fixar en la imatge del seu perfil de whatsapp, la de Gregory Peck a la pel·lícula *Matar un rossinyol*, un advocat que defensa una persona innocent i, contra tothom i contra tots els pronòstics, guanya. Abans d'aquesta foto n'hi havia una d'una nedadora que recordava que a Tubau li agrada sortir a nedar a mar obert sempre que pot, faci fred o faci calor, actitud no tan llunyana a la de l'advocat cinematogràfic.

Durant el judici a Trapero, se li va trencar la veu en l'informe final: emotiva, malgrat l'actitud seriosa, incisiva i coherent de tot el procés. Per això al costat de la professionalitat tothom li reconeix la sensibilitat. Ella va fer que la Generalitat indemnitzés Esther Quintana malgrat que defensava els Mossos d'Esquadra, i ella va defensar Segundo Marey, un altre cas exemplar, víctima innocent dels GAL.

“No em sorprèn que no hi hagi més protestes sobre el poder judicial perquè tampoc hi ha manifestacions respecte a la degradació que vivim ja fa bastants anys al Congrés dels Diputats”

M’interessa començar amb el debat obert sobre el Consell General del Poder Judicial perquè tinc la impressió que ens hem perdut una mica... Quin significat creu que té ara mateix aquest debat? Per què és important? Té a veure amb les instàncies amb les quals vostè treballa: recordem el judici als components de l’òrgan superior dels Mossos d’Esquadra que s’ha fet a l’Audiència Nacional...

És un debat molt important perquè, al final, en la carrera judicial i els ascensos d’un membre de la judicatura, d’un jutge, arriba un moment que assolir segons quins nomenaments dins de l’organització judicial dependrà d’una decisió del Consell General del Poder Judicial. Podríem dir que fins un determinat moment la incorporació del jutge a una audiència provincial o al tribunal superior d’una comunitat autònoma es valorarà amb uns criteris, diguem-ne objectius, com ara quina és la carrera de cada un dels jutges que s’han presentat, quants anys té de carrera, quins han sigut els seus mèrits o els treballs doctrinals que hagi pogut fer. Aquí la valoració és sobre criteris objectivats. A partir d’un determinat punt, i senyaladament per a presidències de tribunals superiors de justícia de comunitats autònomes i magistrats del Tribunal Suprem, de qualsevol de les seves sales, sigui la penal, la civil, la social o la contenciosa, aquí sí que ja el nomenament el fa el Consell General del Poder Judicial. I és important perquè el Tribunal Suprem tindrà la funció ordinària de ser l’última instància que revisa sentències en matèria penal, per tant té una funció d’unificació de doctrina jurisprudencial. És a dir, és qui marcarà unes pautes interpretatives del dret penal que evidentment

té incidència sobre la tasca que facin tots els tribunals d'Espanya.

D'altra banda, la sala segona del Tribunal Suprem també s'encarregarà de la instrucció i de l'enjudiciament, en última instància, de les persones aforades, com hem pogut veure en el judici del Procés. Les persones aforades finalment són polítics, i això vol dir que el Tribunal Suprem jutjarà els polítics, instruirà les causes contra els polítics. Passa el mateix amb els tribunals superiors de justícia de les comunitats autònomes, que tindran competència també en l'enjudiciament de les conductes presumptament delictives de membres de governs o parlaments autonòmics.

I, justament, que no passi desapercebut, com ha dit, els presidents dels TSJ també els nomena el Consell. Queda clara la importància d'aquests càrrecs, però com es fa aquesta designació?

A partir d'això, indubtablement, vista la importància de qui conforma el Consell General del Poder Judicial i vista la matèria tan extraordinàriament sensible que és el nomenament d'aquests magistrats que després hauran de jutjar aquestes conductes a la comunitat autònoma o a escala nacional —estem parlant de delictes de diputats, senadors, presidents de governs autonòmics o central—, òbviament la selecció d'aquests magistrats esdevé una matèria que hauria de ser sotmesa a algun tipus d'escrutini públic, que expliqui per què designen aquest o aquest altre. Es designa realment pels seus mèrits, per la seva carrera judicial, encaixa al Tribunal Suprem i assenyala-dament a la sala segona? O bé es nomena per una afinitat ideològica identificada pel Consell o la seva majoria, perquè sigui coincident amb la ideologia de la majoria dels vocals del Consell i que, per tant, pugui respondre a criteris polítics i no tècnics o de saviesa jurídica?

© dels textos: Domènec Subirà Quintà, 2021
© de les fotografies: els seus autors i arxius corresponents, 2021
© del pròleg: David Bondia Garcia, 2021
© d'aquesta edició: Pagès Editors, S.L, 2021
Sant Salvador, 8 – 25005 Lleida
www.pageseditors.cat
editorial@pageseditors.cat

Primera edició: desembre de 2021
ISBN: 978-84-1303-310-5
DL: L 629-2021
Imprès a Arts Gràfiques Bobalà, S.L
www.bobala.cat

— † imprès a **lleida** † —

Qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra només es pot fer amb l'autorització dels seus titulars, llevat de l'excepció prevista per la llei. Adreceu-vos a CEDRO (Centro Español de Derechos Reprográficos, www.cedro.org) si necessiteu fotocopiar, escanejar o fer còpies digitals de fragments d'aquesta obra.